

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemati velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserate) vsprejema upravništvo in ekspedicijska v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rekopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo

Vredništvo je v Sementiških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedele in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 210.

V Ljubljani, v petek 13. septembra 1895.

Letnik XXIII.

Naredba prevzvišenega gospoda knezoškofa ljubljanskega glede 20. septembra.

Dne 20. t. m. poteče 25 let, ko so zoper vso pravico in pravičnost vzeli sv. Očetu Rim, glavno mesto krščanstva.

Ta dan nameravajo v Italiji slovesno praznovati in tako vnebovpijoči krivici dodati še zasramovanje in zasmehovanje.

Ali pa morda to ni zasramovanje in zasmehovanje, ako se pred očmi prečastitljivega, jedino pravega lastnika, krivično oropanega, prirejajo še hrumeče slavnosti v proslavo storjene krivice in se povečuje cerkvenoropna krivica, katero so storili sv. katoliški cerkvi, še z izzivajočimi demonstracijami, kajti cerkveni rop v pravem pomenu besede je dejanje, s katerim se je vzel Rim s cerkveno državo vred sveti stolici.

Tako počenjanje mora prehudo boleti in žalostiti sv. Očeta: mora pa tudi bridko zadeti vsakega katoličana, ki ni še izgubil vse ljubezni do svoje matere cerkve; da, vsakemu človeku, ki še količkaj pravično misli, napolniti mora srce s studom in srdom.

Toda, čeprav v srce zadeti, svoje boleti nečemo izražati drugače, nego z gorečo molitvijo. Saj je molitev maščevanje in orožje kristijanovo po vzgledu in nauku Gospodovem: „Molite za tiste, ki vas preganjajo.“

Moliti hočemo za našega ljubljene sv. Očeta, da ga Gospod potolaži in okrepi v sredi bridkosti, ki ga obdajajo; moliti za našo sv. cerkev, da jo Gospod varuje in zmagovalno pripelje iz vseh stisk, katere trpi že mnogo let; moliti hočemo tudi za sovražnike sv. cerkve, da Gospod uniči njihove hudobne naklepe ter je privede do tega, da skesano spoznajo razne in velike krivice, katere ji napravljajo.

V ta namen ukazujem, da se v nedeljo po 20. t. m., to je dne 22. septembra, izpostavi Najsvetejše v vseh cerkvah dopoldne in popoldne za celo uro v javno čiščenje in da se dopoldne opravi farna maša pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom, popoldne pa naj se moli proti koncu molitvene ure najprej žalostni del rožnega venca, potem litanije Matere božje s sicer navadnimi molitvami, na kar se dá blagoslov z Najsvetejšim.

Kjer se zdi umestno in je upati, da Najsvetejše ne bo ostalo brez pobožnih častilcev, more se ena izmed obeh molitvenih ur opraviti že 20. septembra, kar je gotovo le močno želeli; ali pa se more razven teh dveh molitvenih ur Najsvetejše izpostaviti za primeren čas tudi v petek (20. sept.)

Častiti gospodje dušni pastirji naj vernikom primerno pojasnijo žalosten povod za to naredbo in jih spodbujajo, da se predpisane pobožnosti marljivo vdeležijo, ter tako Bogu vsaj nekoliko zadoste za krivice, ki se godé njemu in njegovi sv. cerkvi.

Ljubljana, dne 12. septembra 1895.

† Jakob,
knezoškof.

Grof Badeni.

Grof Badeni, ki je bil že pred 14 dnevi „incognito“ v Pragi, pripeljal se je tje zopet v sredo zvečer ter izstopil pri ces. namestniku grofu Thunu. Ker je bil njegov prihod na Dunaj določen na današnji dan, je gotovo včeraj že odpotoval iz Prage. „N. Fr. Pr.“ jako klaverno poroča o grofa Badenija bivanju v Pragi, posebno jo peče, ker so se ob jednem ondi zbrali nekateri veljavnejši konservativni češki veleposestniki, katere hoče Badeni imeti na svoji strani. Zanimivi so glasovi poljskih listov gledé nadležnosti nemške levice. Tako piše „Nowa Reforma“: „Levica je že začela koketovati s prihodnjim

ministerskim predsednikom, toda vprašanje je, če se more po celjski aferi zanašati na levico. Ta stranka izprva niti ni mislila nasprotovati celjski gimnaziji, udala se je pritisku nemških nacionalcev. Tako postopanje se vedno lahko ponavlja, zato se vlada na tako stranko ne more opirati. Vsled tega se grof Badeni gotovo ne bode na milost in nemilost vdal levičarjem.“ V istem smislu piše „Ozas“, rekoč: Levica se ponuja Badeniju, toda njeni pogoji so presplošni, ko zahteva, naj se jej prizanese z drugim Celjem. Ravno celjsko vprašanje pa je pokazalo, da v politiki ni absolutno velikih in malih vprašanj, ker vsako vprašanje stranka lahko proglasi kot načelno važno. To odločuje parlamentarni takt. Sicer pa bi bilo prezgodaj naštevati pogoje, dokler sploh ni sestavljena vlada. „Gazeta Narodowa“ se naravnost norčuje iz levičarjev, ki pričakujejo od Badenija, da jim pomaga zopet do veljave, katero so zapravili s svojimi političnimi nedoslednostmi in „dobičkaželjnostjo“. Listi se sedaj že pečajo s programom prihodnjega ministerstva. Tako ima velika židinja že ves program pred saboj na mizi. Po njeni trditvi bode prva naloga, dognati proračun za prihodnje leto. Dalje ima grof Badeni že izdelan načrt volilne reforme, ki ga bode predložil državnemu zboru. Tretja točka programa je pogodba z Ogersko, katero hoče dovršiti prihodnje leto. Če bode preostajalo časa, hoče grof Badeni dognati tudi davčno reformo. Kar židinja tu pripoveduje, ni nič novega, zanimivo je le to, da nekda grof Badeni ne bode dopustil nobenih prememb v svojem načrtu volilne reforme. To jej je izdal menda grofa Badenija strežaj, kakor ji je povedal, da se bo že dne 1. oktobra vsa družina Badenijeva preselila na Dunaj.

Taka prorokovanja so pač po ceni, kajti vsakdo vé, da ministerskega predsednika prva skrb je rešiti pravočasno državni proračun. Jednako znano je, da treba obnoviti nagodbo z Ogersko in to nalogo bo

LISTEK.

Popotovanje Miška Zmetenka in Lenarta Barigeljca.

Črtica iz dijaškega življenja; spisal Janko Barle.

(Dalje.)

VII.

Cesta se precej vleče po lepi vipavski dolini čez Senpas do Ajdovšine, kjer mali potočič deli Goriško od Kranjskega. Seveda oni nadškofijski noviči ju zelo tišče in kupita si na več mestih vina in kruha, da imata več „korajže“.

In res jima je bilo že nekako preveč potovanja, pa tudi sta se že naveličala jeden drugega, tako, da sta se sprla, in potem je šel nekoliko časa vsaki svojim potom, dokler ju ni zopet združila vzajemna potreba. Pri Sturijah na Kranjski meji kreneta čez Col in Podkraj proti Hrušici. K sebi ju vzame prijazen voznik, in tako se pripeljeta skozi one samotne gozdnote kraje skoraj do Logatca, kjer prenočita. Prihodnjega jutra popihata jo na vse zgodaj do Vrhnike, a tamkaj ju vzame na voz prijazen mož prav do Ljubljane. Sama nista verjela, da bodeda tako lahko in ugodno prišla iz Gorice do slavne kranjske prestolnice.

Seveda, tako ni bilo v Ljubljani kakor pred nekoliko dnevi. Dobra kuma niti sanjala ni, da sta njena gosta zopet v Ljubljani, ker sta ji zadnjikrat rekla, da gresta naravnost domov. Pač sta obiskala nekakovega drugega Miškovega znanca, ali tam ni bilo tako, kot pri kumi. Zato se pa tudi precej drugega jutra poslovita od Ljubljane in jo mahmeta proti domu. Zdaj je pač ugodno potovati iz Ljubljane v Novo Mesto, ko te železnica pripelja v nekaterih urah doli. Ali takrat ni bilo tako. To sta čutila tudi naša popotnika, dasi sta prvikrat ondukaj hodila. Cesta se je vila res prav po polzevo gori proti starodavni Višnji Gori, a tudi naprej ni bilo bolje. Zato ni čudno, da je bilo solnce že zdavnej za goro, ko stopata doli proti Trebnjemu.

„Poglej no, poglej, Miško, kako se vender danes mesec hitro pomiče po nebeškem oboku!“ — pripomni Lenart.

„Kdo, mesec? Mesec stoji, a naša zemlja se giblje.“

„Tisto je seveda res, da se naša zemlja giblje, vender mesec giblje se tudi.“

„Nikdar!“

„Pa vender. Le pomisli Miško...“

„Lej ga no bedaka, zdaj hoče učiti on mene.“

„Saj te tudi lahko, ker tega ne veš.“

„Zakaj?“

„Zato!“

„Zakaj zato?“

„Zato, ker imaš ti v zemljepisju drugi red, jaz ga pa nikdar nisem imel, niti ga ne bom!“

Lenart še dobro tega ne izgovori, ko Miškova roka pade na njegov mršav obraz.

„To imaš za tvoje znanje. Zdaj se bode tale zgaga iz mene norčevala. Palico sem!“ — zakriči Miško ves v ognju.

„Ná jo, pa si stepi ž njo svoje prašne možgane!“ — vsklikne Lenart in vrže palico, katero mu je kupil Miško v Ljubljani.

„Ali še nimaš dovolj?“ — sika Miško, in Bog vé, kako bi se stvar dovršila, da niso po cesti prihajali ljudje, katerih sta se popotnika vender nekoliko sramovala. Miško pobere Lenartovo palico in jo stisne pod pazduho. Tako ima Miško dve palici, Lenart pa nobene. Kdor bi popotnika videl lahko bi se jima smejal, kakor se je širokolični mesec, kateri je napravil gori na nebu silno široka usta, češ, to sem pa vender „kampeli“, ker se za mene tam doli kregata celo najslabejša dijaka. In prav tako je bilo!

V Lenatu je vse kuhalo, take sramote ni doživel na celem potu. Skočil bi kot ris na onega ne-

5 4 45 4 M. P. R.

imel, naj pride kdorkoli na čelo novega ministerstva. In da se vprašanje o volilni preosnovi ne dá spraviti z dnevnega reda, tudi o tem menda ne bo dvomil noben pameten človek. In uprav glede te najvažnejše točke se nam grof Badeni kot prihodnji mož ne zdi primerna oseba, ako ima tudi on o volilni preosnovi take pojme, kakoršne so kazali člani poljskega kluba pri obravnavah o volilni preosnovi v državnem zboru.

Črne bukve kmečkega stanu.

15. Slovanska organizacija.

(Dalje.)

V prvotni čistosti seveda ni ostala ta organizacija; neugodne razmere, vzlasti častilakomna sebičnost posamnikov ji je nasprotovala, vendar zasledujemo njenega duha tudi še v poznejših dobah v zakonitih določilih o podedovanju in v celem pravu pri posamnih slovanskih narodih.¹⁾

Tako n. pr. mora plačati ubijalec po Svjetslavovem zakonu za vsacega ubitega Rusa odškodnino — rodbini. Pregreha jedne osebe v rodbini se je pri Srbih vpoštevala za pregreho cele rodbine. Na Češkem, kjer so bile v prvih dobah trdno zvezane rodbinske zadruga ali »spolki«, je morala dovoliti cela družina, da je smel kdo zapustiti kaj za dobre namene. Tudi pri Poljakihi je bilo treba rodbinskega dovoljenja, če je kdo ustanovil kako faro ali zidal kako cerkev in si s tem pridobil patronatno pravo, ali če je postavil kako bolnišnico. Za vsa volila cerkvam ali duhovnikom je bilo potrebno privoljenje sinov, bratov, sestr in celó zetov. Tako je Boleslav,²⁾ krakovski in sandomirski knez, daroval neko zemljišče l. 1254 mehovskim menihom, kakor pravi »ob remedium animae de consensu ac voluntate fratris« (v dušno korist in v soglasju z bratovo voljo). Če so morali tako delati knezi, potem je to tem bolj umevno o družih. Neki Vierzgo³⁾ je daroval ob tistem času ravno tistemu samostanu svoje posestvo z bratovim privoljenjem.

Da se je ta navada še dolgo ohranila, nam priča darilo nekega Franska Šenka⁴⁾ (Fransco dictus Szenko), ki je leta 1325 dal Mehovcem z dovoljenjem svoje matere, svojega brata, sestre in svakinje.

Ne samo darovati, temveč tudi prodajati niso smeli Poljaki svojih posestev brez rodbinskega dovoljenja. V vseh prodajnih pismih beremo »cum

¹⁾ Prim.: Karamzin: Istorija gosudarstva rossyjskago. II. 65.; Rakowiecki: Pravda ruska. Varšava 1822. II. str. 101—113; Ralez: Istorja raznych słowianskich narodow najpaeze Bolgarów, Chosbatów i Serbów. W Bydlinie gradie 1823. IV. str. 234, 261, 594. — Prava a zřízení zemská kralovství českého. 1564. Hube o. c. str. 39. — Jura primaeva Moraviae. Collegerunt ac notis illustrarunt Benedictini Raykradenses Brunae 1781. — Jus polonicum codicibus veteribus manuscriptis et editionibus quibusque collatis edidit Joannes Vincentius Bandtkie. Varsoviae 1831. I. — Sommersberg. Silesiacarum rerum scriptores I. — Joachim Lelewel. Początkowe prawodawstwo polskie Cywilne i Kryminalne aż do czasów Jagiellonskich. 1828.

²⁾ Nakielski Mlechowia p. 173. — Hube o. c. str. 57.

³⁾ Nakielski o. c. p. 171.

⁴⁾ Nakielski o. c. p. 249.

srečnega mračnjaka, s katerim je toliko časa delil vse popotne težave, vendar mu ni kazalo, Miško je bil vsaj trikrat močnejši. Hoče ga zapustiti in oditi svojim potem, vendar si misli, Novo Mesto je še predaleč. Utegnil bi mi še kaj koristiti, zato molči, in si misli: »Bodi ti, pride že prilika, da ti tudi jaz zasolim!« — Vidite, s kakovimi znanstvenimi vprašanji sta se bavila na popotovanju naša popotnika.

V Trebnjem nista hotela prenočiti, pač pa malo naprej proti Novemu Mestu v mali vasi. Spala sta izvrstno. Prepričani o mesecu je bil skoraj pozabljen, popotnika razgovarjala sta se povsem prijateljski, dasi je prihodnjega jutra, ko sta korakala proti Novemu Mestu, nosil Miško še vedno dve palici. Lenart si misli: moja ura ni še prišla. Pozdravita belo cerkvico sv. Ane, obiščeta Mirno Peč in precej zložno korakata proti dolenjski prestolnici, tako, da sta že okrog devete ure zjutraj v »kačji ridi«. Jutro je tako lepo, a solnčice tako čarobno razsvetljuje one kraje, kot da hoče reči: povsod je lepo, vendar doma je najlepše. A iz onih tamnih gabrovih logov, kateri se prostirajo ob obeh straneh ceste, širi se ugoden hlad in človeka nehoté vabi, da si onduka malo oddahne.

(Dalje sledi.)

consensu omnium filiorum suorum« (s pritrjenjem vseh svojih sinov) ali kaj podobnega. Dijakon de Borów je prodal leta 1202 svojo vas »patris et fratris prius favore et assensu expostulato« (dobivši blagohotno pritrtilo očeta in brata).

Še v drugi polovici 14. veka beremo o tacihi pogodbah »cum bona et unanimi voluntate filiorum« (z dobro in jednoglasno voljo vseh sinov).⁵⁾

Vseh podatkov ne moremo tukaj razbirati; dovolj je, da smo na-nje opozorili. Dovolj nam spričujejo prvotno rodbinsko organizacijo naših očetov. Tem jasnejši so nam pa ti lepi pojavi rodovne vzajemnosti in tega liberalnemu individualizmu naravnost nasprotnega življenja, ker še v sedanjosti vidimo ostanke, ki so se ohranili, kot najtrdnjše priče slovanske organizacije. Mislimo namreč jugoslovanske zadruga in ruski mir.

a) Jugoslovanske zadruga.

Og. M. Utiešenović piše⁶⁾ l. 1859: »Slovansko rodbinsko pravo je jedini temelj vse poljedelske in rodbinske vredbe pri južnih Slovanih srbskega in hrvatskega rodu in še vedno ne samo izjemoma, marveč p o v s o d enakomerno; po celem Hrvatskem, v Slavoniji, v Srbiji, v celi vojni granici, v Dalmaciji, Črni Gori in Bolgariji, izvzemši jedino mesta in obrežje jadranskega morja v Dalmaciji, je ta vredba prav za prav življenjski temelj vsega prebivalstva na deželi. Samo ta razložek je, da so te rodbinske razmere deloma tu in tam zakonito vrejene, drugod pa same sebi prepuščene; tu imajo pravo zemljiško lastništvo, tam lensko ali tlačansko, konečno tudi navadno ali dedno najemninsko pogodbo za svojo gmotno oporo in da se dobi poleg slovanskega rodbinskega prava v nekaterih rodbinah, kjer niso posamni dediči poglavitno navezani na poljedelstvo, izjemoma tudi splošno dedno pravo, kot n. pr. v mestih.«

Pred štiridesetimi leti je torej še bujno živela slovanska kmečka organizacija; torej nam ni težko natančneje se seznaniti z njo. Oglejmo si navaden rodbinski stan!

Mej sadnim drevjem stoji ne prevelika hiša. Skozi vežo pridemo v kuhinjo; na levo in desno so prostorne, čiste izbe. Tu stanuje družina po dnevu, v kolikor je doma; tu ima skupno hrano; ženske skupne ročno delo itd. Spita pa v ti hiši le gospodar (starešina) in gospodinja; drugi zakonski pari imajo svoje posebne hišice, ki stojé krog rodne hiše. Ta se imenuje po krstnem imenu gospodarjevem. — Rodovini pripada navadno: gospodar in gospodinja z otroci v starosti 40 do 50 let, ki vodita vse gospodarstvo; 60- do 70letni stariši, ki so odložili težko gospodarsko breme; gospodarjev stric z ženo in otroci; gospodarjev brat z ženo; jeden brat je morda vojak, drugi rokodelc v mestu itd.

Poleg hiše so hlevi; v njih je nekaj parov volov in konj, 4 do 8 krav, 10 do 20 drugih govedij, 15 do 20 prešičev, več ovac; po dvorišču brska kuretna; za hlevom stojé druga potrebna gospodarska poslopja.

(Dalje sledi.)

⁵⁾ Sommersberg o. c. p. 896.

⁶⁾ Die Hauskommunionen der Südslaven. Eine Denkschrift zur Beleuchtung der volksthümlichen Acker- und Familienverfassung des serbischen und des kroatischen Volkes. Wien 1859. F. Manz & Compagnie. Str. 15.

Politični pregled.

V Ljubljani, 13. septembra.

Neue Freie Presse in prihodnje volitve. Včerajšna dunajska židinja priobča zopet obširen uvoden članek, v katerem v največji meri izraža svojo veliko nevoljo nad vspešnim antisemitiskim gibanjem. Posebno se pa huduje nad onimi dunajskimi prebivalci, ki se dosedaj še niso odzvali nobeni bojujočih se strank. Z vidno radostjo navaja posamezne stavke iz govora bivšega župana dr. Grubla, s katerimi se ta z vso silo zaletuje v filozofe, filistre in oportuniste ter je skuša pridobiti za liberalno stranko. »Le tedaj, ako bomo te vrste ljudi pridobili na našo stran, nam je zmaga gotova«, pripozna židinja sama. »Ako pa ne bode mogoče otajati ledu, katerega imajo te vrste ljudje mesto src, in je ogreti za našo stran, tedaj bode treba čakati, dokler se ne obrne na bolje.« S temi besedami sama najbolje pripozna, da ima prav malo upanja na zmago. Liberalna stranka bi se rada oprijela najslabše bilke, da bi se rešila iz pogubnih

valov protisemitizma; in kakor je videti tudi te jej manjka.

Mohamedanska deputacija pri ministru Kallay-u. Kakor znano, potuje sedaj državni finančni minister po Bosni in Hercegovini. Poročali smo že, da je bil v več mestih slovesno vsprejet, in da so mu se predstavile razne deputacije. Tako se poroča 10. t. m. iz Sarajeva, da je vsprejel mej drugim tudi deputacijo odličnih mohamedancev iz travniškega okraja. Ti so prišli k njemu, da se mu zahvalijo za pospeševanje duševnih in gmotnih interesov mohamedanskega prebivalstva, posebno pa za nedavno ustanovljeno mohamedansko srednjo šolo v Travniku. Vodja deputacije, mufti Nazim Efendi, je v imenu svojih tovarišev zagotavljal ministra, da ostanejo Mohamedani vselej zvesti in udani cesarju in dinastiji. Minister se jim je zahvalil v toplih besedah ter izjavil, da bode tudi nadalje skušal pospeševati in utrjevati blagor dežele. Konečno je pozviljal deputacijo, naj tudi sama vsestransko podpira vladine naprave ter s tem olajšuje veliko delo, katero je treba še dovršiti v teh pokrajinah.

Novi volilni zakon v Bolgariji. Iz Sredca se poroča, da je izdal ministerski predsednik dr. Stoilov na vse prefekte okrožnico, v kateri se ti pozivljejo, naj vestno poročajo in predlagajo vse spremembe, ki je potrebuje sedanji volilni zakon, in naj pojasne, kake pomanjkljivosti ima sedanji volilni sistem. Na podlagi teh podatkov se namerava popolno preosnovati sedanji volilni red, ki bo zadovoljil in pomiril vse prebivalstvo. Novi volilni zakon se bode predložil sobranju že v prihodnjem zasedanju. Merodajnim krogom je s tem dana lepa prilika, ozirati se na vse zahteve bolgarskega naroda glede volilne pravice. Vprašanje pa je, bodo li pri tem vestno postopali ali ne in ali ne bodo v tem oziru odločevali le jedino strankarsko-politični oziri.

Sad Leonove okrožnice belgijskim škofom. Nedavno smo objavili okrožnico Leona XIII. belgijskim škofom, v kateri papež naroča belgijskim katoličanom, naj se nikar ne cepijo mej seboj, ker vzlasti v sedanjih dneh treba jedinstvi, ako hote na Belgijskem izvesti, kar so tako lepo zasnovali. — Sedaj so izdali belgijski škofje skupno pastirsko pismo, ki se ozira na to papeževo okrožnico, spodbuja katoličane k slogi ter mej drugimi pravi: Da se popolno oklenemo navodil sv. Očeta, sklenili so škofje osnovati v vsaki škofiji družbo duhovnov in svetnih z namenom iskati onih potov, po katerih katoličani najlože pridejo do jedinstvi in jo tudi ohranijo. Glavni shod, katerega se bodo vdeležili tudi škofje in odposlanci posameznih škofij, vršil se bo v Mehelnu pod predsedstvom nadškofovim; na tem shodu se bomo dogovarjali o vseh prepornih stvareh, nasprotja poravnali in dosegli složno delovanje. Stalni osrednji odbor se bo osnoval v ta namen, da izvršuje sklepe shoda in povsod pripravlja pot jedinstvi mej katoličani. — Krščansko-demokratska stranka je po svojem zastopniku abbé Daensu že izjavila, da se v vsem vkloni navodilom papeževim ter da se bo rade volje ravnala po predpisih, označenih v skupnem pastirskem listu belgijskih škofov.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 13. septembra.

(Slovenci v Pragi.) Iz Prage se nam piše: Nekaj nad sto Slovencev se nas je v ponedeljek odpeljalo preko Dunaja v Prago ogledat si stavežato Prago in sedanji nje najlepši kras, narodopisno razstavo. Pot naša po češki zemlji je bila uprav slavnostna. V Brnu nas je pričakovalo mnogo češkega naroda na kolodvoru, kjer nas je pozdravil baron dr. Pražak. V Češki Trebovi so nas pozdravljali razni zastopi iz okolice. Jednako lep je bil vsprejem v Chocni, potem v Pardubicah, kjer nas je ogovoril župan Hoblik. Na tisoče ljudstva nam je klicalo »Na zdar« v Kolinu. Tukaj je Slovence pozdravil v imenu češko-slovenskega društva župnik Eckert in zastopniki izvršujočega in zabavnega odbora razstavnega. V Češkem Brodu vsprejel nas je župan Miller. Posebno iskreno so Čehi na celi poti pozdravljali naša dekleta iz Šiške v narodni noši. V Prago smo prišli proti večeru z zamudo kakih 17 minut. Tukaj je bil vsprejem nad vse pristrčen in veličasten. Zbrana je bilo na kolodvoru, pred kolodvorom in po bližnjih ulicah na tisoče in tisoče češkega naroda. Na kolodvoru nas je pričakoval odbor narodopisne razstave, več državno- in deželnozborskih poslancev,

člani mestnega zbora in odbora, zastopniki raznih dijaških društev. Dasi je zelo deževalo, vendar so bile napolnjene občinstva ceste, koder smo se vozili Slovenci v prostore „Meštanske besede“, kjer se je vrtil iskren pozdrav in je sledila večerna zabava. V imenu Čehov nas je tukaj pozdravil dr. Kuhn, za kar se mu je zahvalil Ivan Hribar. Govorilo je še več družih Čehov in Slovencev.

(Umrl je) danes popoldne, kakor se nam brzojavno poroča, dr. g. Julij Cuk, kaplan v Dobrem Polju. Pogreb bo v ponedeljek, 16. t. m. zjutraj. N. p. v m.

(Družbe sv. Cirila in Metoda) prvomestnik Tomo Zupan se je 11. t. m. s prednico šolskih sestrâ iz Maribora, sestro Angelino Križaničovo, in s prihodnjo šolsko načelnico v Trstu, s. Rafaelo Kovarčičovo, predstavil škofu Glavini, generalnemu vikarju dr. Sustu in deželnemu šolskemu nadzorniku vitezu Klodiću zato, ker šolsko leto 1895/96 prevzamejo šolske sestre ves dekliški pouk na družbini šoli pri Sv. Jakobu v Trstu. Deputacija je bila povsod nad vse prijazno sprejeta in obljubila se je šolski družbi sv. Cirila in Metoda in sestram-učiteljicam vsestranska pomoč.

(Potres.) Danes zjutraj ob 5. uri so nekateri čutili slab sunek s podzemljskim bobnenjem.

(Vojaška vest.) Včeraj so se odpustili rezervisti in dosluženci 17. pešpolka in 7. lovskega bataljona domov.

(Utonel je) 5. t. m. ob pol 6. uri zvečer 15letni posestnikov sin Jos. Zupančič iz Brežic pri kopanju v Savi. Mladenič ni znal plavati, in je, kakor se poroča, vsled neprevidnosti našel smrt v valovih.

(Treščilo je) 9. t. m. kmalu po 6. uri zvečer v lesen drog, ki nosi brzojavno žico ob cesti pri Gotni Vasi poleg Novega Mesta. Strela je razklala dotični drog in nje puh je pobil na tla trumo Hrvatov, ki so šli mimo, a takoj so zopet vstali. 17letnega Jožefa Avsa iz Gotne Vasi, ki je stal 35 korakov proč od onega droga, pa je puh tako zadel, da je na mestu mrtev obležal. Stopiški gosp. župnik, ki je šel uprav tedaj mimo, ostal je nepoškodovan. Iz Težke Vode pa je vrgla strela vodo visoko v zrak.

(Zdravje v Ljubljani) od 1. do 7. septembra. Novorojenih bilo je 12, umrlo 21, med njimi 4 za jetiko, 5 za želodčnim katarom, 1 vsled mrtvouda, 2 vsled starostne oslabelosti, 2 vsled nezgode, 7 za različnimi boleznimi; med njimi je 5 tujcev, 7 iz zavodov. Za infekcijskimi boleznimi so oboleli, in sicer 1 za ošpicam, 1 za tifuzom, 3 za vrtico.

(Razpisane učiteljske službe) Na trirazrednici v Veliki Dolini je razpisana 3. učiteljska služba s 450 glđ. letne plače v stalno ali pa provizorično namestitvev. — V Leskovcu je radi nove vzporednice razpisana provizorična učiteljska služba. — Prošnje do 1. oktobra c. kr. okrajnemu šolskemu svetu na Krškem. — V Dolu mesto učitelja voditelja do 1. oktobra. Prošnje c. kr. okr. šol. svetu v Litiji.

(Spravna pobožnost za 20. september 1895 v lavant. škofiji.) Lavantinsko knezoškofijstvo je doposlalo vsem dekanijskim, ozir. župnijskim uradom naslednjo okrožnico: Sovražniki sv. kat. cerkve in apostolskega stola nameravajo na jako razžaljiv način obhajati spomin oropanja Rima. Nasproti temu je umestno, da vsi verni katoličani glasno in odločno tej slavnosti ugovarjajo, pokažejo neomahljivo udanost do sv. Stola in sv. Očeta ter ga v njegovih britkih urah tolažijo in krepe z molitvijo. V to svrho se zaukazuje, da se na dan 22. sept. izpostavi skozi tri ure Najsvetejše v vseh župnih cerkvah in da se župljani pozivljejo, naj pri tej spravi pobožnosti iskreno molijo za sv. Očeta in povišanje sv. Cerkve.

(Pametna sodba o celjski gimnaziji.) „Preus. Jahrb.“ so objavili daljši članek o stališču avstrijskih Nemcev nasproti ustavi; pisec se ogreva za federalizem. Ob enem pa se spominja tudi celjskega vprašanja, piše: „Četudi so štajerski Nemci v omiki bolj napredovali (?), ko njihovi slovenski sodeželani, vendar nimajo vzroka, da bi jim odrekli sredstva, s katerimi morejo pospeševati svoj razvoj. Ali moremo očitati Slovincem, da svoj jezik smatrajo enakopravnim z nemškim in žele, da se njihovi otroci vzgajajo v slovenskem jeziku? Zato je pravična slovenska zahteva, in nemške opozicije nasproti slovenski gimnaziji Slovenci niso mogli

drugače tolmačiti, kot dokaz nemške vladoželjnosti ali kot izraz nevoščljivosti. Vsled tega je umevno, da so Slovence podpirale vse druge stranke v zbornici in da jim je vlada morala ustreči, če je hotela biti nepristranska. Popolnem neumevno pa nam je, da bi slovenska srednja šola v Celju morala škoditi nemštvu. Ali more kdo siliti nemške stariše, da pošiljajo svoje otroke v to šolo? Ali je morda nevarnost, da bode slovenski gimnazijec v prihodnjem poklicu prekosil nemškega? Jako slabo izpričevalo za nemštvo, ko bi se moralo bati večje in širše slovenske omike!“

(Dobernigg — kandidat.) Celovški državno-zborski mandat so nemški zaupni možje ponudili znanemu velikonemškemu vredniku lista „Freie S.“, Doberniggu. — No, tak slovenski renegat zasluži nekaj plačila iz nemško-liberalnih jaslji, ker že toliko obira in v deveto deželo preganja koroške Slovence.

(Izlet v Gorico in na Sv. Goro.) V nedeljo dne 15. t. m. priredi tržaško delavsko podporno društvo in tržaški Sokol s posebnim vlakom izlet v Gorico in od tam na Sv. Goro, kjer bo ob 10. uri slovesna sveta maša s propovedjo. Skupni obed ob 1. uri je v Solkanu, kjer se vrši tudi koncert.

(Ugovor proti občinskim volitvam v Podgradu ovržen.) C. kr. namestništvo v Trstu je zavrglo ugovor, vložen proti občinskim volitvam v Podgradu. Ugovor so vložili Italijani, ki ne morejo z lepa pozabiti, kako so bili vkljub najhujšim sleparijam popolno poraženi pri volitvah. — Sedaj se je nadejati, da bode vendar tudi v Podgradu že nehal izjemni stan ter da dobé zopet gospodarstvo občine v roke oni možje, katerim so se z ogromno večino poverili podgrajski volilci. — Kakor se poroča, sklicana je na 18. t. m. seja, v kateri bodo odborniki izvolili župana in volilce.

(Obletnica smrti zadnjega pičanskega škofa.) Dne 13. t. m. je minulo 106 let, odkar je umrl v Pičnu v Istri zadnji pičanski škof Aldrag Anton Piccardi. Bil je 75. škof omenjene majhne škofije. Ta dan opravil je gospod župnik pri Sv. Antonu Starem v Trstu sveto mašo za pokoj zadnjega pičanskega škofa. Kakor znano, je bila pičanska škofija pozneje združena s tržaško.

Narodno gospodarstvo.

Potreba deželne kemične preskuševalnice v Ljubljani.

(Spisal poljedelski inženir Fr. Pour.)
(Konec.)

b) Namen zavoda kot prava preskuševalnica.

Ta oddelek delovanja preskuševalnic obsega pravo preskuševanje, namreč izvrševanje praktičnih poskusov na podlagi vseh znanstvenih podatkov.

Pred vsem bi se morali izvršiti natančni kulturni poskusi v rastlinstvu in z gnojenjem; ti bi pa le tedaj imeli praktično veljavo, ako bi se vršili na različnih krajih z različnimi zemeljskimi in klimatičnimi razmerami, in bi bila tako rekoč cela dežela preiskovalni objekt.

Samostojne polje ne potrebuje preskuševalnice.

Ta namen bi se pa le tedaj najlažje dosegel, ako bi se preskuševalnica združila z inteligentnimi poljedelci in bi z njihovo pomočjo in pod svojo lastno kontrolo izvrševala poskuse.

Poleg teh bi morala preiskovati preskuševalnica tudi taka sredstva, ki se rabijo pri rastlinskih boleznih in pri zatiranju poljedelstvu škodljivih mrčesov. Ako bi dovoljno izpali taki poskusi, potem bi imela preskuševalnica nalogo poljedelce poučiti v praktični uporabi omenjenih sredstev ter z dejanjem in svetom pospeševati taka opravila.

Posebno pa bi se preskuševalnica morala ozirati na racijonelno pridelovanje sadnega mošta. V to svrho bi se za praktične poljedelce lahko ustanovila posebna šola, kakor jo ima preskuševalnica v Klosterneuburgu.

c) Preskuševalnica kot analitični laboratorij.

V to stroko bi spadala sledeča dela: Preiskovanje tal in zemljskih snovij, poljskih pridelkov,

mleka in mlecarskih izdelkov, sadnega mošta, sladkorne pese itd. Dalje bode treba preskuševalnične pomoči pri domačem obrtu, namreč pri preiskovanju surovin, poluizdelkov in dovršenih del, kakor n. pr. pri pivovarstvu pri preiskovanju vode, ječmena, hmelja, drožij, raznovrstnih dišav in gotovega piva; jednako pri družih takih obrtih. Konečno bi analitično preiskovala vsakovrstna živila, ko dobi veljavo v državnem zboru sklenjeni zakon proti ponarejevanju živil.

d) Preskuševalnica kot posredovalka mejteorijo in prakso.

V to stroko bi spadali odgovori na raznovrstna vprašanja iz poljedelskih krogov.

Preskuševalnica bi svetovala, kako se vporablja n. pr. razna gnojilna sredstva, kako se morajo ta mešati; kako pokončevati in zatirati škodljive mrčese in rastlinske bolezni; posebno bi pa prirejala predavanja in poučevanja, katerih bi se lahko vdeleževali bogoslovci, učiteljiščeniki in dr. Dotični poskusi in vspehi bi se potem objavili v priprosti, obče umljivi besedi v poljedelskem listu kmetijske družbe.

Iz navedenih podatkov so razvidni vsi nameni in naloge, katere bi imela izvrševati nova preskuševalnica. Brezdvomno je, da bi ta s svojo delavnostjo vsestransko pospeševala poljedelstvo in tehnično obrt, in to prav lahko vsled tega, ker bi bila kot zavod c. kr. kmetijske družbe v tesni zvezi s poljedelci.

Konečno bi imele od takega zavoda mnogo koristi tudi sodnijske oblasti, ker bi vsak čas lahko zahtevale pojasnila ali kemičnih preiskav; posebno bi pa lahko s pomočjo preskuševalnice preprečile vsako trgovino s ponarejenimi živili.

Na ta način bi delovala preskuševalnica v korist dežele, prebivalstva in splošnega blagostanja.

Telegrami.

Dunaj, 13. septembra. Presvetli cesar je dospel danes dopoldne ob 9. uri 45 min. iz Stettina. Zbrano občinstvo ga je na kolidvoru navdušeno pozdravljalo.

Dunaj, 13. septembra. Avstrijski škofje odpošljejo, kakor poročajo liberalni listi, skupno spomenico papežu, v kateri povodom 25letnice oropanja Rima izražajo svoje sožalje ter ga zatrjujejo svoje neomejene udanosti.

Dunaj, 13. septembra. Ces. namestnik grof Badeni je dospel danes zjutraj iz Prage.

Dunaj, 12. septembra. Flanderski princ Filip je odpotoval danes zvečer s svojim sinom princem Albertom skozi Bukarešt v Carigrad.

Praga, 12. septembra. Ces. namestnik grof Badeni je obiskal danes narodopisno razstavo v spremstvu grofa Thun, predsednika državnih železnic dr. Bilinskega in grofa Ledebur-ja. O razstavi se je izrekel prav pohvalno.

Praga, 12. septembra. Badeni se je danes dolgo razgovarjal z namestnikom Thunom. Govori se, da hoče Badeni pot pripraviti za kompromis mej nemško-liberalnim in češko-konservativnim veleposestvom, ki naj bi že veljal za prihodnje deželnozborske volitve. Badeni je obiskal tudi grofa Ledebura, kateri je odločen za mesto poljedelskega ministra. Posveta so se vdeležili Thun, Badeni, Ledebur in Bilinski.

Trst, 13. septembra. Mej grozno nevihto je včeraj ob polnoči udarila strela v tukajšnjo papirnico. Velika zaloga papirja je popolno vničena. Blizu tisoč delavcev je brez dela.

Levov, 12. septembra. V Tarnopolu sta včeraj oboleli dve osebi za kolero; jedna je umrla in jedna ozdravila.

Budimpešta, 12. septembra. Danes dopoldne ob 10. uri je opravil knez primas Vaszari ob obilni azistenci requiem za pokojnega nadvojvodo Ladislava. Navzočih je bilo obilo članov cesarske rodovine in drugih dostojanstvenikov.

Najbolje priporočena
za preskrbljenje vseh
v **kurznem listu**
zaznamovanih
menic in vrednostij

Menjalnica bančnega zavoda

Schelhammer & Schattera

Wien,

I. Bezirk,
Stefansplatz
Nr. 11, Parterre.

Belgrad, 12. septembra. Finančni minister je odposlal tri svoje funkcionarje na Dunaj, v Berlin in Pariz, da nadzorujejo novo izdajo srbskih zadolžnic pri bančnih zavodih.

Stettin, 12. septembra. Cesar Fran Josip je daroval za mestne ubožce 4000 mark.

Stettin, 12. septembra. Danes dopoldne ob 10³/₄. uri so se končale velike orožne vaje.

London, 13. septembra. Poročilo iz Carigrada potrjuje, da je turška vlada sklenila, vsprejeti vse predloge glede preosnove v Armeniji.

Tanger, 12. septembra. Včeraj je zbolelo osem in umrlo šest oseb za kolerio.

Umrli so:

12. septembra. Frančiška Uranič, kleparjeva hči, 9 let, Trubarjeve ulice 2, davica.

V hiralnici:

11. septembra. Frančiška Ekert, zasebnica, 83 let, ostarelost.

V otroški bolnišnici:

11. septembra. Ana Biteno, delavčeva hči, 2 leti, davica.

12. septembra. Alojzija Drole, kajzarjeva hči, 4 leta, neoplasma.

Tuji.

10. septembra.

Pri **Maliču**: Kambitz, Wello, Steiner, Mellinger, Kalich z Dunaja. — Stöhr, Engelmann, Findeis iz Grada. — Čanek, Podner iz Trsta. — Fischer iz Budimpešte. — Franz iz Leskova.

Pri **Lloydu**: Wernike iz Kraljevca. — Turk iz Opatije.

Pri **bavarskem dvoru**: Klinz iz Gorenjega Polja. — Juran iz Grada. — Kmetič iz Trzina. — Vesel iz Ribnice. — Blaž iz Mozirja. — Marx iz Knittelfeld-a.

Pri **Južnem kolodvoru**: Kinsky iz Celovca. — Kvas iz Trsta.

Pri **avstrijskem caru**: Ermacora iz Lameze. — Garzarolli iz Senožeč. — Žilich iz Lesec.

Meteorologično poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Mokrina v 24. urah v mm.
12	9. zvečer	738.4	13.6	sl. vzn.	dez	
13	7. jutraj	736.4	12.8	sl. svzh.	oblačno	41.5
	2. popol.	736.4	15.8	sl. jvzh.	"	

Srednja včerašnja temperatura 15.8°, za 0.5° nad normalom.

Dva ali trije dijaki

kmečkega stanu, lepega obnašanja, kateri bodo obiskovali meščanske šole, **sprejmejo se** pod zmernimi pogoji v **stanovanje**, oziroma tudi **na hrano** v bližini c. kr. vladnice in l. mestne deške šole. 543 3-1

Kjé, pové iz prijaznosti upravnistvo našega lista.

Dijaki

se sprejmejo

v **stanovanje in hrano** ter skrbno postrežbo na **Mestnem trgu št. 9**, I. nadstropje, na dvorišču. 525 5-5

Pepelik (potošelj)

kupujeta po najvišji dnevni cení
Luckmann & Bamberg,
513 **klejna tovarna v Ljubljani.** 20-5

Pod ugodnimi pogoji iščem

učenca

lepega vedenja, krepkega zdravja, katerega veseli **kovaško rokodelstvo**. Oglasi naj se takoj pisмено, ali še bolje osebno pri

543 3-1 **Antonu Tomšič-u,**
kovaču v Vrdu pri Vrhniki.

Štev. 710.

535 2-2

Naznanilo.

Na **c. kr. obrtnih strokovnih šolah** za **obdelovanje lesa, za umetno vezenje in šivanje čipek v Ljubljani** se vrši vpisovanje učencev in učenk, ki želé vstopiti v I. letnik,

dné 15. in 16. septembra,

vpisovanje drugih učencev in in učenk pa

dné 16. septembra.

Oddelek za pletarstvo obiskujejo lahko možki in ženski učenci.

Solsko leto se pričné

dné 17. septembra

s slovesno službo božjo.

C. kr. ravnateljstvo obrtnih strokovnih šol
v Ljubljani, dné 8. septembra 1895.

Koverté s firmo
vizitnice in
trgovske račune

priporoča

Katol. tiskarna
v Ljubljani.

Št. 25.201.

Razglas.

547 3-1

V zmislu § 6 zakona z dné 23. maja 1873. l. (št. 121, drž. zak.) naznanja se, da bo razgrnjen

prvotni imenik porotnikov za 1896. leto

od 14. do 21. septembra t. l.

v magistratnem ekspeditu na ogled ter da ga v tem času vsakdo lahko pregleda in naznani svoj ugovor proti njegovi sestavi.

Porotniškega posla so oproščeni po § 4 omenjenega zakona:

1. Tisti, ki so že prestopili 60. leto svoje dóbe, za vsekdar;
2. udje deželnih zborov, državnega zbora in delegacij za čas zborovanja;
3. osebe, ki niso v dejanski službi, pa so podvržene vojni dolžnosti za ta čas, ko so poklicane k vojaški službi;
4. osebe v službi cesarskega dvora, javni profesorji in učitelji, zdravniki in ranocelniki, in tako tudi lekarji, ako uradui ali občinski načelnik zanje potrdi, da jih ni moč utrpeti, za sledeče leto;
5. vsak, kdor je prejetemu poklicu v enem porotnem razdobji kot glavni ali namestni porotnik zadostil, do konca prvega prihodnjega leta po koledarju.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane,

11. dan septembra 1895.

Razpis učiteljske službe.

Na **I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani** je stalno popolniti novoustanovljeno **deveto učno mesto** s službenimi prejemki III. plačilne vrste. Prosilci za to službo naj vložé svoje prošnje **do 25. t. m.** uradnim potom pri podpisnem šolskem oblastvu.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,

10. dan septembra 1895.

Predsednik: **GRASELLI** s. r.

Dunajska borza.

Dné 12. septembra.		Dné 11. septembra.		Kreditne srečke, 100 gld.		203 gld. 50 kr.
Skupni državni dolg v notah	100 gld. 70 kr.	4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	151 gld. 25 kr.	4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	140	" "
Skupni državni dolg v srebru	101 " 20 "	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	159 " 25 "	Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	17	" 50 "
Avstrijska zlata renta 4%	122 " "	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196 " 50 "	Rudolfove srečke, 10 gld.	23	" 50 "
Avstrijska kronska renta 4%, 200 kron	101 " 25 "	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	99 " 50 "	Salmove srečke, 40 gld.	70	" "
Ogerska zlata renta 4%	122 " 05 "	Tisine srečke 4%, 100 gld.	149 " "	St. Genois srečke, 40 gld.	71	" 60 "
Ogerska kronska renta 4%, 200 kron	99 " 60 "	Dunavske vravnave srečke 5%	130 " 75 "	Waldsteinove srečke, 20 gld.	53	" "
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1064 " "	Dunavsko vranavno posojilo l. 1878	107 " 70 "	Ljubljanske srečke	22	" "
Kreditne delnice, 160 gld.	405 " "	Posojilo goriškega mesta	112 " "	Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	175	" 20 "
London vista	120 " 50 "	4% kranjsko deželno posojilo	99 " 25 "	Akcije Ferdinandove sev. železn., 1000 gl. st. v.	3580	" "
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	58 " 97 ¹ / ₂ "	Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	99 " 90 "	Akcije tržaškega Lloyda, 500 gld.	543	" "
20 mark	11 " 79 "	Priporitetne obveznice državne železnice	223 " 50 "	Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	112	" 25 "
20 frankov (napoleonodor)	9 " 57 "	" " južne železnice 3%	171 " 60 "	Dunajskih lokal. železnice delniška družba	78	" "
Italijanski bankovci	45 " 50 "	" " južne železnice 5%	131 " 85 "	Montanska družba avstr. plan.	100	" 40 "
C. kr. cekini	5 " 69 "	" " dolenskih železnice 4%	99 " 50 "	Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	169	" "
				Papirnih rubljev 100	129	" 62 "

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Kavarovanje za zgube pri **žrebanjih**, pri izkrcanju najmanjšega dobitka.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“
Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh, potem o kursnih vrednostih vseh **špekulacijskih vrednostnih papirjev** in vestni sveti za dosego kolikor je mogoče visocega obrestovanja pri popolni varnosti

naloženih glavnice.